

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessariorum Et Poenitentium

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

Quomodo se geret confessarius erga confessum. cap. 26.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

712 *Confessarius erga confess. ut se geret.*

illius, vel ordinarius, quia congregatio Concil. Triid. sub Pio V. interpretata fuit, sufficere parochum mulieris, quando matrimonio contrahitur in parochia mulieris: sicut eadem sub Gregorio XIII. censuit sufficere parochum viri, quando in eius parochia contrahitur, ut dictum est supra.

Ca. 21. nu. 28. 65. & 69.

Confessarius erga confessum ut se geret.

CAPVT XXVI.

- 1 Confessarius doceat confessum hoc, & hoc.
- 1 Confessarius alium ad aliud exhortetur, alium laudet, alij nil dicat.
- 2 Confessarius hoc prestari faciat quinque casibus.
- 3 Confessarius facile non iudicet esse mortale quod est controuersum, & quid tunc faciet.
- 3 Confessarius non absoluat nolentem facere necessaria.
- 4 Confessarius quid faciet, quando penitens contrariam suae opinionem habet, & quid quando uterque dubitat.
- 5 Confessarius quid dicet ei qui restituere debet, & quid ei, qui restitutum se promisit, & non praestitit.
- 6 Confessarius quid faciet in absolutione reseruatorum, cum breui resolutione.
- 6 Peccatum reseruatum cui, & quando confitendum, & soluendum.
- 7 Absolutio excommunicationis praecedit peccatorum absolutionem, ante illam faciet hoc, & hoc, nu. 8. & 9.
- 10 Absoluatur penitens ab omni excommunicatione maiore, & minore sic.
- 11 Absolutio peccatorum detur in hac forma, quamuis ad substantiam eius minus sufficit.
- 12 Absolutio conditionalis non detur: & data a peccatis, censuris, & irregularitatibus ab eo, qui penitentem poterat absolvere ab omnibus, quas incurrisset, etiam oblita includit, &c. num. 13. & cum datur ab eo qui non poterat, quid fiet, & an absenti dari possit, num. 14.

In princ. c. de pen. dist. 6. num. 70. & Per principium, ca. 1. de pen. d. 6. & quae ibi tradimus, & arg. c. omnis parag. sacerdos, de pen. & remiss.

In d. c. r. n. 51. & seqq.

Circa haec dicimus primo, quod confessarius, ut diximus b, doceat ea, in quibus penitentem errare animaduertit, putando peccatum esse, quod non est: aut contra: aut esse mortale, quod est veniale: aut contra, ialtem in his, quae scire tenetur: idem faciet de censuris, quas falso credit esse, vel non esse c. Secundo, pro varietate penitentium alium arguat, alium solentur alium de diligentia, & ordine memorandi, & accusandi modeste laudet, & ad gratias ob id agendum incitet: alijs alias virtutes magis commendat, alijs alia vitia acius increperat. Porro, penitentem docto, diligenti, & sepe confitenti, & celebranti, aut nil dicat, aut solum, ut faciat, quae nouit facienda: & cum sit lux, & sal aliorum, caueat ne sit eis offendiculo, ut copiosius diximus d.

2 Tertio,

2 *Tertio*, premissis ante vel post prædicta interrogationibus oportunitis, faciat concludi confessionem, dicendo se commississe illa omnia peccata, & alia multa, quæ non satis meminuit, cogitatione, verbo, opere, & omissione: & persuadeat proponere nunquam amplius Deo iuvante ea, nec alia saltem mortalia ob eius amorem peccaturum, iuxta dicta supra *b*. Sed non obliget eum ad id voto, iuramento, vel alia promissione, quæ novum vinculum adijerat: nisi quum ius id præcipit, vt in excommunicato notorio absoluendo *c*, & in incendiario *d*, & in mutilato *e*, & manifesto raptore, aut ecclesie violatore *f*, & vsurario publico *g*, & in publice iniuriante personis ecclesiasticis *h*.

3 *Quarto*, caueat facile negare absolutionem pœnitenti dicendo esse mortale id, de quo sunt contrariæ opiniones; ne eum in futurum propter conscientiam illaqueet: sed potius confutet liberos, vel doctos, vel certe persuadeat ei propositum faciendi, quod iure facere debet consilio N. vel N. quibus confidit, vel aliorum, quorum iudicio fideendum est: tale enim pœnitentis propositum sufficit vt absoluat *i*.

Quinto, quod nullatenus absoluat pœnitentem nolentem abstinere ab eo, quod certum est esse mortale, per dicta supra *k*.

4 *Sexto*, quod si sint contrariæ doctorum opiniones, quarum alteram confessarius, & alteram pœnitens sequitur, & confessarius credit evidenti se textu, vel ratione niti: pœnitentem autem dubia, non debet eum absolueret. At si confessarius non adeo forti ratione nititur, vel pœnitens vtitur pari, vel sepe pari, & habet aliquem pro se doctorem clarum, poterit eum absolueret, vt post Adrianum *l* tenuimus *m*, non distinguentes inter proprium parochum ad audiendum obligatum, & alium, qui potest audire, & non tenetur, vt nec Adrianus distinxit, quidquid Gofredus relatus per S. Antoninum *n* dicat. Quibus adde, quod sicut cum dubitatur, an aliquid sit mortale, nec ne, securiorem partem confessarius & pœnitens eligere debent: ita quum dubitatur, an pœnitens hoc facere, aut pati debeat, benigniorem opinionem confessarius eligere debet, Angelus & Sylvester *a* *Di xi*, *Quum dubitatur*, nam confessarius, vel pœnitens credens suam sententiam esse veram, non dubitant, vt diximus *b*.

5 *Septimo*, quod pœnitentem ad aliquam restitutionem aliquorum obligatum inducere debet ad propositum eam faciendi quam cito commode poterit, iuxta dicta *c*, admonendo eum, si nimis differat, in peccatum mortale recasurum, & gratiam, quam per confessionem, & absolutionem adeptus est, amissurum. Quin & eum, qui confessione præterita restitutionem promittit, nec restituit, non debet absolueret quoad restituat, nisi raro, vt insinuat *d*.

6 *Octavo*, quod pœnitentem habentem peccatum reservatum non debet absolueret ab eo sine privilegio, bulla, vel alia licentia eius, qui illa potest dare: sed debet absolueret eam quibus potest, & pro absolutione reservati mittere ad eum, cui reservatum est, cui solū

Y y 5

reservatum

b Ca. 1. n. 12.
c Ca. ex parte de verb. sig. & c. solet de sen. ex. com. lib. 6.
d Cap. pœnitentia, q. 8.
e Ca. si quis membrum ead. causi. & quæst. 1.
f Cap. super eod. de rapt. g Cap. quantum, verb. natus de vsur. lib. 6.
h Ca. quisquis inuentus fuerit, 17. q. 4.
i Ang. verb. confessio 4. par. 3. & sylu. verb. confessio, q. 20. 2 diuiditur quæ diximus sup. c. 23. n. 21
k Ca. 10. n. 4.

l In 4. de confessio. q. 5. dub. 7
m In cap. si quis autem, de pœnitentia d. 7. nu. 66.
n 3 par. tit. 17. c. 10. par. 2.

a Vbi supra.

b In d. cap. si quis autem, nu. 9. & seq. c In ca. 17. num. 54.

d In d. c. 17. nu. 59.
e Vt dixi in c. consideret, par. 2. cautus, num. 10. de pœnitentia, dist. 15.

geret.
d. sub Pio V. in
ndo matrimo-
em sub Giego-
in eius patro-

geret.

alij nil dicat.

trouersum, &

sue opinionem

d ei, qui restitu-

cum breui reso-

soluendum.

solutionem, ante

aiore, & mi-

ad substantiam

s, censuris, &

absolueret ab

num. 13. &

osenti dari pos-

et diximus b,

uertit, putã-

se mortale,

re tenetur:

on esse c.

, alium sole-

cusandi mo-

alias virtutes

ro, pœnitenti

aur nil dicat,

lux, & sal

diximus a.

2 Tertio,

713 Confessarius erga confess. ut se geret.

reſeruatū cōfiteatur, vt ab illo abſoluatur, aut abſoluendus ad priorem cōfeſſarium remittatur. Quare vt cuidam doctiſſimo reſpōdi, nō debet dicere abſolute: Abſoluo te ab omnibus peccatis mihi cōfeſſis, ſed cū limitatione, exceptis tali, & tali: poſſet itē pœnitens per ſe, vel per alium, ante, vel poſt ſuam cōfeſſionē, impetrare facultatem ſecretam, verbo, aut ſcripto ab eo, cui reſeruatū eſt, abſoluendi à proprio cōfeſſario: ſed quia iſtius modi periculofus eſt, eo quod peccatum extra cōfeſſionem detegitur, tutius eſſet, vt cōfeſſarius per ſe, vel alium impetraret ſibi facultatem abſoluendi ab illo, vel illo peccato ei reſeruatō. Superior autem, cui eſt reſeruatū peccatum, non poteſt abſoluere ab illo, antequā ipſi, vel alteri omnia fuerit cōfeſſus.

7 *Nono*, quod pœnitentem excommunicatum prius debet abſoluere ab excommunicatione quam à peccatis: alias mortale ſacrilegiū committeret, vt diximus ſ. poſt Paludanū g. contra Angelum h. ſequenti Monaldum pro ſe incaute citantem Richardū, qui contrarium tenet: licet abſolutio peccatorum, ſi concederetur, valeret, modo quo ſupradictum eſt. Quod ſi facultatem abſoluendi ab excommunicatione non habet, nullatenus à peccatis abſoluat, quouſq; abſolutus ab ea redeat, aut deferat mandatum ad abſoluendum eum. Porro in abſoluendo ab excommunicatione ſeruare debet formam iuris, quæ, vt diximus, h. habet: *primum*, vt iuret parere ſuper eo mandatis Eccleſiæ l.

Secundo, quod parti ſatisfaciat, ſi offeſa, aut debitum eſt notorium, aut impenſas, ſi contumacia eſt notoria b, & hoc ſi poteſt: ſi minus, præſtet ſufficientem cautionem, id eſt, dando pignora, vel fideiuſſores: & ſi neque hanc poteſt, det iuratoriā. Noue autem addimus, quod quamuis diſtinctio debiti, offeſæ, aut contumaciæ notoriæ & dubiæ locum habeat in foro exteriori, in interiori tamen non habet, ſed ſolum, ſi ſcit, aut neſcit ſe debere, aut offendiſſe, aut quantum, aut quomodo, aut cui ſoluere debeat: quia in hoc foro ceſſant præſumptiones, & cōfeſſum à pœnitente pro certo notorium habetur, iuxta omnes c, quod eſt uſu frequens, & in theoria rarum.

8 *Tertio*, quod humeros nudatum cum pſalmo *Miserere mihi Deus*, aut alio pœnitentiali, virga, fune, aut alio ſtagello cędat, & poſt *Gloria patri*, &c. *Kyrie eleiſon*, &c. *Pater noſter*, &c. cum verſiculis *Saluum fac*, &c. *Oremus*, *Deus cui proprium eſt miſereri*, & *parcere*. *ſuſcipe deprecationem noſtram*, & *hunc ſamulam*, quem excommunicationis ſententia ligatum tenet, *miſeratio tua pietatis abſoluat*, per *Chriſtum D. N. Amen. d* & poſt abſoluat: in hæc verba: *Auctoritate qua fungor, abſoluo te à vinculo excommunicationis, quod incurriſti ob hanc, vel illam cauſam, & reſtituo te ſacramenti Eccleſiæ, & communioni fidelium, in nomine Patris, &c. Amen.* Et ſi eſt excommunicat⁹ ob multas cauſas, exprimateas in abſolutione, alioqui à ſolis expreſſis eſſet abſolutus, iuxta omnes. Quamuis, mea ſentētia ſatis eſt habere intētionem eum ab omnibus abſoluendi,

f In d. e. con-
fideret, parag
cautus, n. 24.
g In q. di. 17.
q. 1. col. 4.
arg. c. ſi cele-
brat, de cler.
exco. miniſt.
c. ſcriſ de
his quæ vi.
h Verb. con-
feſſio, 5.
parag. 10.
i Ca. 9. nu. 4.
k In ca. 1. in
prin. de poe.
d. s. num. 45.
l Ca. ex teno-
re, c. de cære-
ro, de lent.
excom.
m Ca. ex par-
te, de verb.
ſig. & c. ſolet
de ſent. ex-
com lib. 6.
n Ca. vena-
bilis, parag.
porro, cod.
ſit. & lib.
o Arg. c. tua,
cap. is qui de
ſponſal.

a Cap. 2 no-
bis, 2. de ſen-
excomm. &
tradit. S. An-
to. 3. par. tit.
24. c. 77.
parag. 1. quæ
ſequuntur
alijs.

ſoluēdi, &
tantum ca
incurriſti.
ſoluat qu
cōditione
eum aliqu
do eum
9 Quamq
quando c
lucio tam
ſoluo ab exco
intention
ſceminā n
quatuor p
non eſt ce
tribus ord
tos in foro
cendo pſa
abſolutio
verbis, (ſe
delegans n
rer monit
Decimo,
nem e: quo
ſacrament
poſt Gerſe
to Vndec
makore, ve
tiam: Si te
vel interdi
ſum, & exp
ſis Eccleſiæ
mentem:
11 Duode
tui, &c. Do
tate ipſius,
iris, & Fil
B. Mariæ ſ
feceris, &
ium gratia
neceſſaria
vt diximus
i quia qua
tur, ſunt in
l Alia mu
ſed etiā p
quia abſo

ret.

absoluendus ad
nam doctissimo
omnibus pec-
catis, & tali: pos-
t suam confes-
scripto ab eo,
rio: sed quia is
confessionem
ium impetra-
tato ei refer-
m non potest
erit confessus,
us debet ab-
as mortale sa-
g contra An-
tem Richar-
um, si conce-
od si faculta-
nullatenus a
t, aut deferat
uendo ab ex-
t, vt diximus,
Ecclesie l.
bitum est no-
, & hoc si po-
id est, dando
, det iurato-
inctio debiti,
habeat in fo-
um, si scit, aut
t quomodo,
presumptio-
um habetur,
rarum.
Misere mei
gello cedat, &
e. cum ver-
t misereri, &
am, quem ex-
a pietatis ab-
in hæc verba:
mmunicationis,
te sacramentis
e. Amen. Et si
a absolutioe,
es. Quamuis,
omnibus ab-
soluendi,

soluendi, & comprehendendi omnes suis verbis. Si vero ob vnam tantum causam sepe incurrit, sufficit dicere, toties, quoties eam incurristi. Et quia statim dicemus expedire, vt generaliter absoluat quelibet poenitentem ab omni excommunicatione, sub conditione, si & quatenus est opus, & potest, quauis non videat eum aliqua teneri: a fortiori expediet, vt eum sic absoluat, quando eum absoluit ab aliqua particulari, qua videt eum teneri.

9 Quamquam autem modus predictus regulariter seruandus est, quando comode potest in absoluendo excommunicato, absolutio tamen aliter facta valet, etiam solum dicendo: *Ego te absoluo ab excommunicatione. Rebenedico te:* aut aliud æquipollens, cum intentione absoluendi e, vt diximus f. vbi addimus g, ne faciat foemina nudare humeros: quia nullo iure id cauetur: & h quod quatuor predicta non sunt seruanda, quando excommunicatio non est certa, & ad cautelam absoluitur: & Leonem P. P. X. fratribus ordinis Minorum concessisse, ne, quando excommunicatos in foro conscientie absoluunt, teneantur eos flagellare dicendo psalmum *Miserere mei a.* Quæ omnia procedunt etiã in absoluteione a delegato facta simpliciter, vel additis illis solitis, verbis, (*seruata in eis forma*) vel similibus. Secus si aliquid aliud delegans mandauerit obseruari: quia priori casu solum contine-
ret monitionem, posteriore vero etiam nouam formam b.

Decimo, confessarius imponat poenitentiam ante absoluteionem c: quod tamen non est necesse: quia tantum valet, & tam sacramentalis est que post, quam que ante imponitur, vt dixi d post Gersonem e.

10 Undecimo absoluat eum ad cautelam ab excommunicatione maiore, vel minore, suspensione, vel interdicto, in hanc sententiam: *Si teneris aliquo vinculo excommunicationis maioris, suspensionis, vel interdicti, a quibus te possum absoluere, absoluo te, si & quatenus possum, & expediri: sed non est necesse adiungere, Restituo te sacramentis Ecclesie, & communioni fidelium, iuxta Gersonem f, & omnium mentem: quia eo ipso quod absoluitur, eis restituitur.*

11 Duodecimo absoluat a peccatis præmittendo, *Misereatur tui, &c. Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius, qua fungor, te absoluo ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Passio D. N. Iesu Christi, & merita B. Mariæ semper Virginis, & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali patieris, sint tibi in remissionem peccatorum, augmentum gratiæ, & premium vitæ æternæ.* Non sunt tamen hæc omnia necessaria: essentialia enim, & necessaria sunt illa, *Absoluo te:* vt diximus g, & colligitur ex vtroque Thoma h, & Conc. Flor. i quia quæ absoluteionem præcedunt, sunt preces: & que sequuntur, sunt iniunctio poenitentiæ generalis, vt diximus k post S. Th. l Alia multa verba multi adiugunt, que non solū sunt superflua, sed etiã periculosa: è quibus sunt illa, *De quibus contritus, &c. Tū quia absoluteio non solum comprehendit peccata contrita, sed etiam*

e Syl. tio,
absolu
f. q. 2.
f In d. c. 7.
g Num 55.
h a nu. 60.
a Compen.
prius. verb.
absoluteio r.
quoad secu-
lares, nu. 1. 4.
b Arg. gloss.
celebrat. in
clem. 1. de
offic. deleg.
c Glo. fin. in
clem. dudum
parag. statui-
mus, verbo
autire de se-
pultu.
d In princ. d.
c. 1. nu. 33.
e In tract. de
excomm. 2.
part. arg. l.
lecta, ff. de
reb. red.

f Vbi supra.

g In d. princ.
num. 9.
h 3. part. q.
74. art. 2.
i In decreto
Eug. parag. 4.
k In c. 3. c. 4.
& in d. c. 1.
nu. 36 & 57.
l Quolib. 3.

716 Confessarius erga penit. ut se geret.

etiam quæ apparent cōtrita, ad effectū, ne iterū ea penitens cōfiteri teneatur: quin etiā atrita certę speciei cōprehēdit, quoad effectum remittendi, vt supra dictum est *m*. Tum quia scrupulos gignere possēt, vt dixi *n*: vbi o etiā dixi, qualiter intelligēda sit determinatio quædam Ioan. Gerson. quod vera sit.

12 Admonere vas etiā id *p*, quod nō debet absolueri ab excōmunicacione de futuro, & minus à peccatis, dicendo: *Ego te absoluo ab excommunicatione, aut à tuis peccatis, sub conditione, si illud, aut illud feceris, aut si suis feceris*. Tum quia absolutio non debet esse in suspensio *q*. Tum quia licet sortiretur effectum post adimpletam conditionem, peccaret tamen qui eā sic faceret *a*: quamuis possēt ferre sub conditione de præterito, quæ actum nō suspendit *b*, velati dicendo: *Si fecisti aut præstisti talem rem, ego te absoluo*, vt dicitur quum de baptismo dubitatur, *si tu non es baptizatus, ego te baptizo* &c. Quod si superior absens inferiori facultatē dederit, vt à casibus sibi reseruatū absoluat sub eo modo, vt iterum illi confiteatur, quando præsens fuerit, confessarius tenetur illum modum penitenti declarare: & si cum non acceptauerit, non debet audire, si ante confessionem id sciuerit: nec à reseruatū absolueri, si post confessionem sciuit: si tamen consenserit absolutio, adeo valet absolutio, quod quamuis postea penitens superiori non confiteatur, valere illa non desinat: peccatum tamen mortale nouum committet.

13 Est autem valde notandum, quod qui confitetur alicui habenti facultatem absoluendi ab aliqua excōmunicacione, vel peccato reseruatū, quibus ipse tenetur, & obliuiscatur illa, & absoluat ab omni excōmunicacione, & peccato, si, & quatenus potuit confessarius, vt supra dictum est, absolutus etiā ab eis: ita quod quauis postea factus memor eorū confiteatur illa, vt tenetur, alteri, qui talem facultatē nō habet, ab illis possit absolui ab eo: quia desierunt esse reseruatū, & habere excōmunicacionem adiunctam, quippe quæ per priorem absolutioē sublata fuerunt, & peccata remanserunt solubilia à quouis proprio sacerdote, vt dixi *d*, allegādo locū specialem, vbi id dixi Paludanus *e*, quem nemo allegat, quamuis generaliter allegādo eū sequantur S. Anton, Angelus, Syluester, Gabriel, & Adrianus in locis, quos fecimus. Et ideo qui cōfiteretur habenti auctoritatem absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris per viā confessionalis, bullæ, tubilçei, vel aliam, prudenter facit, curando, vt modo supra dicto generaliter ab omnibus excōmunicacionib⁹, & peccatis absoluat, imo & vt secum in irregularitatibus dispensetur, si etiā ad eas se extēdit facultas: quia si postea in mēte venerint, satisfaciet confitendo peccata, nulla obenta absolutioē à censuris, nec dispensatione ab irregularitate: quod religiosi notare debēt, qui in visitationib⁹ ab irregularitate, & alijs censuris generaliter absoluantur à superioribus: nam esto tūc non meminerint illa, sublata censentur, nec tenentur alā absolutioem

m Ca. 1. nu. 49.
n In d. ca. in princ. nu. 31.
o Num. 27.
p Q. 101 vbi supra, nu. 62.

q Arg. ad hęc quoniā, de appellat. *a* Vt dixi *i*. *b* d. num. 65. *b* l. cum ad pæleos, ff. si cer. p. et. *c* Cap. 1. de baptis.

d In ca. 1. par. rag. cautus, de penit. dist. 5. & in ca. 1. in princ. nu. 70. ad dist. e. In 4. dist. 15 q. 5. col. penult. *e* l. 1. par. rag. cautus.

solutione
citer pec
hic nihil
diffimo
dicendū
dubitari
dispensat
Decimo
ne, aut à
iare facu
uet eum
absentem
reseruatū
nū, qui a
in quodā
di cōnit
haberi p
quam eff
ri. Quod
contra v
monere
aut pecc
illud Dir
rum pcc
peccato
diat de n
soluere.
test illum
integre e

15 Peni
b
cr
16 Pen
17 Pen
18 Pen
se
su
19 Con
20 Pen
ru
21 Pen
23 Pen
24 l. o

olutionem querere ab eis, sed satis faciunt confitendo simpliciter peccata, ob quæ illa incurrerunt g. Aduertendum, quod hic nihil dicitur de irregularitatibus, vt visum fuit Reuerendissimo episcopo Vulturariensi a. An autem idem sit de illis dicendum, quod hic dicitur de censuris, quæstionis est. Et etiã dubitari potest, an confessarius electus virtute cap fin. b possit dispensare, vt tradit Syluester c.

De tertio, quod si absoluit aliquem ab excommunicatione, aut à casu reservato, à quibus ipse non poterat, debet procurare facultatem absoluendi eum ab illis, & post habitã eã absoluet eum presentẽ, si presentiam eius habere potest. sin minus, absentem ab excommunicatione, quando voluerit, & à peccato reservato, quãdo ille in gratia esse videbitur, secundũ Antoninũ, qui ait multos insignes theologos congregatos super hoc in quodã concilio quod ipse citat ibi, & deconcluisse, huiusmodi pœnitentem posse absolui in absentia, etiam si presentia eius haberi posset, sed scandalũ immitteret, dicẽdo ei, quod nequam est absolutus, & propterea oportet ipsum iterũ confiteri. Quod equidem ego resellere minime audeo, licet nonnullis contra videatur: & si prædictam facultatem habere nequit, admonere debet eum si potest, vt se absolueret faciat à tali casu, aut peccato, à quibus ille non potuit e. Non enim satis placet illud Directorij, scilicet, vt obtenta absoluendi facultate, iterum pœnitentem accersat, & caute fingat se eum de aliquo peccato iam confessio interrogare velle, quo melius eum erudiat de nonnullis alijs, si postea commisit, & ab omnibus absolueret. Tum quia raro id sine scandalo fiet. Tum quia nõ potest illum ab illo peccato, & alijs absolueret, nisi omnia peccata integre ex proposito absque tali fictione confiteatur g.

g Aug. verbo confessio r. par. 12. Ro. sel. verbo confessio 2. para. 9. Syl. verb. confessio 3. q. 4. a In libro de irreg. 6. c. 2. n. 6. b De pœnit. & remis. c Verbo confessio. i. verbi. quatuor. n. 9

d Num. 13.

e Vt dicitur in c. 336. princ. de pœnit. dist. 5. n. 60. f Lib. 1. tit. 15. par. 143.

g Cap. on. n. 12. de pœnit. & remis.

De pœnitentia imponenda.

- 15 Pœnitentia iusta est imponenda, alia omnis cur falsa dicta, omnibus leuis necessaria, & quæ alia voluntaria grauis indiferepte ponitur.
- 16 Pœnitentia iusta quid, eam Deus solus nouit.
- 17 Pœnitentia septennis vnicique peccato mortali non debetur in foro interiori.
- 18 Pœnitentia arbitrio confessarũ relinquatur, non ad hunc effectum, sed ad istum, & quæ imponenda sitque conueniens, quales non sunt hæc.
- 19 Confessarius antequam pœnitentiam iniungat, dicat hæc.
- 20 Pœnitentia satisfactoria alia necessaria culpa delenda, & quæ earum acceptanda.
- 21 Pœnitentia ex causa diminui, & mutari potest, n. 22.
- 22 Pœnitentiam per opera alias debita fieri, & 24.
- 23 Pœnitentiam quæ officium relinquet.

25 Confessarius pœnitentis absoluto hæc consulat.

25 **D**ecimoquarto, quod frequenter rogati super quantitate pœnitentiæ imponendæ, tandem conclusimus octo.

Primum, quod confessarius debet conari imponere pœnitentiã iustam pœnitenti. Tum quia ea minorem Gregor. falsam appellat *a*, non eo quod nihil proffit, vel absolutione irritã faciat, sed quia pœnitentẽ fallere potest, præbendo occasionem credendi se per illã plane satisfacere. Tũ quia Abulensis *b* dixit, confessarium imponentem pœnitentiã pro suo libito, sine alia circũspectione peccare: quãuis non declaret, an mortaliter, an venialiter, nisi quando nullam scienter iniungit: cui satis cõcordat Concil. Colon. *c* multa de hac re tãgens, & Adrianus *d*, sacerdotem non debere condonare offensas contra Deum factas sine multa prudẽtia, & pœnitẽtia *e*, & Maior *f*, non esse veri amici imponere parvã pœnitentiã, neque prudentiã, eius paruitate lætari. Tum quia Concil. Trid. *g* post hæc scripta declaravit conuenientes pœnitentiã esse à confessariis imponẽdas, & non leues pro grauib. iniungendas, ne participes eorũ fiant. Quo fit, vt constanter affirmemus non recte fungi officio suo confessarios, qui omnibus vnã, & eandem leuẽ pœnitentiã obligatoriam, & aliam grauiorẽ m. voluntariam imponũt.

16 *Secundum*, illam esse pœnitentiã iustã, quẽ neque est maior, neque minor merita, quæque exæquat, & non superat pœnam peccatis confessis in purgatorio luendam *h*.

Tertium, hanc soli Deo esse cognitã: solus enim ille nouit, quanta pœna debeatur in purgatorio peccato mortali per contritionem, & confessionem condonato: quia solus ipse nouit grauitatem peccati, & vim contritionis, & partem, quam absolutio sacramentalis tollit: meritum item operis satisfactorij, tum sacramentalis, tum cuiuslibet alius, quod pro magnitudine, vel paruitate gratiæ, & deuotionis magis, vel minus, saltem ex opere operantis satisfacit.

17 *Quartum*, vulgatum esse, vnicuique peccato mortali, iuxta canones, pœnitentiã septem annorũ iniungẽdam esse, in quod allegatur Gratianus *i*. Pro quo numquam nos textum reperire potuimus, vt diximus *k*, quãuis sic multas glossas receptas *l*, quẽ id dicunt: & cõmunis eũ Hostiensis *m*, & Palud. *n* S. Antonino, *b* cui consonare videtur stylus cõcedendi indulgentias 40. vel alius numeri annorum, & dierum in pœnitentiã iniunctorũ. Quare contrarium putamus. Tum quod id tenet S. Thomas *o*, ante quem idem sensit D. Hier. *d* Tum quia nec Gratianus dicit Ecclesiam septennẽ pœnitentiã in singula peccata itatuisse, sed tantum pro grauissimis peccatis iniũgi solitam fuisse *e*. Tũ quia dici potest, illam pœnitentiã non fuisse taxatã pro foro interiori, sed exteriori, vt probamus *f*. Tum quia ostendimus illos 46. canones pœnitentiales, quos Hostien. *g* colligit, ad forũ exterius pertinere. Tum quia inepte imponeretur pœnitentiã septennis

a In c. falsas de poen. d. 5.
b Circa finẽ super 18.
Matt. q. 49.

c De satisfact. parag. ex prædictis. d. In 4. de Clauib. q. 2. col. 6.
e Arg. c. si is qui pœnitentis, 23. q. 4.
f In 4. di. 20. col. 3.

g Sess. 14. c. 8.
h Arg. l. iustitia, ff. de iur. & iur. & præcem. Gre.
i In cap. hoc ipsum, parag. 1. 33. q. 2.
k In d. c. falsas, nu. 14.
l In d. c. hoc ipsum, & in c. admonere, 33. q. 2. & in c. prædican. 22. q. 1. & c. sunt plures, de poen. d. 3. m. In summa de poen. & remiss. para. quor. pœna. 2. In 4. dist. 10. q. 2.
n 3. par. tit. 17. c. 10.
o In 4. libro sen. d. 20. q. 2.
p In c. mensuram, de poen. d. 1.
q In d. c. hoc ipsum.
r Di. c. falsas, n. 14.
s In d. para. qua pœna.

septennis pro vnoquoque peccato ei, qui mille confitetur.

18 *Quintum*, quantitatem iustæ pœnitentię nunc & semper relinqui, relictaque fuisse prudentis confessarij arbitrio *h*, non quidem vt sensit glossa *i*, ad effectum vt pœnitens facta pœnitentia iniuncta magna, vel parua, ab omni pœna purgatorij liberetur: quia hoc falsum est, iuxta Magistrum, & communem *k*: nec etiam ad effectum vt pœnitens ad pœnitentiam impostam acceptandam teneatur, secundum aliquos, vt dicemus infra, sed ad effectum vt animæ negotia, quoad hunc mundum, & quoad alterum, mediocriter gerantur.

Sextum, confessarium citâpicere debere in æstimanda pœnitentia magnitudinem, & paruitatem peccati, & cōtritionis, & qualitatem personę pœnitētis, an sit robustus, an debilis, iuuenis, an senex, assuefactus, an non. An item videatur magnā recusaturus: aut quāuis acceptet, eam non impleturus: an sit pauper, aut diues: magnopereque curare debere, ne pœnitentia ineptā imponat: qualis est elemosyna pauperi, ieiuniū perpetuo laboranti, austeritas magna delicato, & in altiori loco posito: qualis quę imponitur vxori, filio, seruo, aut famulo, in notabile obsequiorū debitorum impedimentū, vel in periculum lapsus spiritalis, aut detectionis peccati occulti, iuxta mentem S. Antonini *m*: qualis peregrinatio mulieribus, iuxta Hostien. *n* maxime sine suis maritis, vel cum illis in longinquū, cū domi manentes sanctos inuisere spiritu possint. Maior: o qualis panis, & aquę, & solitudinis melancolico, & scrupuloso: qualis multa recitatio prelectorij, & ad lōgas preces obligato, vt dicimus *p*, & alię similes.

19 *Septimum*, cōfessarium pœnitenti dicere debere, iustam pœnitentiam, quę sibi imponenda erat, solum Deum Opt. Max. scire, & timēre Deum, & cupientes vitare pœnas alterius vitę, antiquitus septem annorum pœnitentiā pro vnoquoque maximo peccato mortali facere solitos fuisse, iudicantes tam longam pœnā tam magne offensę purgandę adhiberi oportere: sed quod non intendit imponere ipse, nisi sponte velit eā suscipere. Et si responderit se velle, & iudicat illum impostam impleturum, iniungat eam, quę iusta videbitur, habito respectu ad eas, quę prædictis canonibus pœnitentialibus præcipiuntur: nā vt habet Concil. Colon. a iam quod sperandum non sit, vt cōmuniter ab hominibus iterum suscipiantur pœnitentię antiquę, bonum tamen esset, vt aliqui ad illas reuocarētur: in quod mouere potest etiam formula antiqua concedendi indulgentias per relaxationem annorum, & dierum in pœnitentiam iniunctorum: de quarum modo intelligendi pauca, quę hoc in loco scripsimus, remittimus ad Comment. §. in *Lenitico* b.

20 *Octauum*, quod pœnitenti nolenti acceptare tam magnam pœnitentiam satisfactoriā, diminuatur quantum ei placuerit, declarando ei pœnam alterius mūdi, iuxta Maiorem. Dixi e, *Satisfactoriā*, quia restitutoria, vel ad exeundum à peccato necessaria, qualis

h Di. & sap. mensuram, c. Deus, de pœn. & remiss. & c. tēpora, 26. q. 7. *i* Di. c. mensuram, & Panor. in d. ca. Deus qui, n. 4. & Ant. Burg. in c. 2. de emptio. *k* In 4. dist. 26. & probamus in d. ca. mensuram, & c. Deus qui, & in cōment. in *Lenitico*. de pœnit. d. 1. l. Num. 20. *m* 3. par. dist. 17. c. 10. p. 28. q. 1. *n* In c. mulier, de sent. excom. o In d. dist. q. 2. *p* In d. c. consideret, par. 12. q. 1. n. 2. & 8. de pœnit. dist. 5.

a Vbi supra.

b De pœnit. dist. 1. notab. 21. à num. 12. c. In d. dist. 20. q. 1. col. 3.

er quantitate
lusimus octo.
onere pœni-
n Gregor. sal-
lutionē imitā
o occasionem
ulensis b dixit,
o libito, sine
in mortaliter,
r: cui fatis cō-
& Adrianus d,
tra Deum fa-
S, non esse ve-
identia, eius
ec scripta de-
ariis imponē-
articipes eorū
fungi officio
eue pœnitent-
am imponūt.
neque est ma-
superat pœ-
im ille nouit,
rtali per con-
us ipse nouit
n, quam ab-
fatisfactorij,
o magnitudi-
hinus, saltem
mortali, iuxta
esse, in quod
eum reperire
ceptas l, quę
S. Antonino,
ntias 40. vel
n iniunctorū.
S. Thomas 6,
ratianus dicit
a itauisse, sed
isse e. Tū quia
pro foro inte-
ltendimus il-
lligit, ad forū
r pœnitentia
septennis

qualis est alieni restitutio, odij mortalis depositio, & dimissio concubinæ, & officij, quod sine peccato exerceri nequit, & cōuersationis, qua se credit in mortale peccatum lapsurum, necessario imponenda est, quam si nolit acceptare, nullatenus est absoluendus, vt dixi d. Recte autem faciet concedendo, vt quod non recitauerit, aut non ieiunauerit die præscripto, reficere possit alio, vel elemosyna redimere.

Decimoquinto quod ex his potest satis inferri decisio quæstionis supra tactæ, & huc remissæ: An pœnitens de præcepto teneatur acceptare pœnitentiã iustam à confessario præscriptam: in qua placet sententia subtilis Doctoris Scoti, quã sequitur Gabriel g. & Medina h, diserte tractas eã, scilicet quod sufficit pœnitentiã habere propositũ satisfaciendi Deo hic, vel in purgatorio: quibus cõsonat Hostien. i & Panor. k nisi quatenus tenet, teneri ad acceptandã aliquantulã, & salte vnũ Pater noster, quibus nullus Canonista, quod sciã, cõtradixit. Sed de veritate huius limitationis inutile profus duco disputare: cũ nemo sit tã saxeus pœnitens, qui bona fide cõfiteatur, & nolit vel tantillã pœnitentiã acceptare. Pro qua Scoti sententia, & cõtra eam multa hoc in loco in Manuali Hispano adduxi, quæ consulto omitto, eo quod videã in Vrbe, & in orbe receptũ, ne cuiquã denegetur absolutio, eo solo quod nolit acceptare pœnitentiã sibi iniunctã: modo habeat propositum verum plane satisfaciendi Deo viuẽs per bona opera, & indulgentias, vel mortuus in purgatorio cruciatu horrendo, quamuis contra teneat Palud. a cum aliquot alijs. Pro quibus vrgent cap. omnis b, habens, pœnitentiã c à confessario iniunctã à pœnitente acceptari debere: & Conc. Flor. agens de sacramento pœnitentię habet, confessarium pœnitentiã arbitrari debere: & quod omnes Catholici confitentur, confessarium sicut potestatem habet ad absoluendum, ita ad obligandum habere, cuius oppositum esse hæreticum declarauit Cõcil. Trident. e & Cõcil. Lateran. quod d præcepit confessarijs, ne blasphemos Dei, & suæ Matris absque magna pœnitentia ad arbitriũ seueri cõfessarij absoluant. Sed his responderi potest, solũ per ea probari, quod confessarius sine iusta causa non debet imponere minorem eã, quam arbitratu iustam, sed cum illa sic e, etiam nullam imponendo, vt cum iam iam spirantem, nec pœnitentiã facere potentem, sine vllius pœnitentię impositione expressa absoluit.

21 Multæ autem sunt iustæ causæ minuendæ pœnitentię: pota impotentia eam implendi, vt proxime dictum est: magnitudo senectus, debilitas, aegritudo, timor probabilis, quod iustam nõ implebit g: tempus iubilæi, vel aliarum indulgentiarum h, iniunctio, & acceptatio, & directio omnium bonorum operum totius vitæ in satisfactionem pœnæ peccatis suis debita i.

22 Porro cum valde diminuit iustam, moneat pœnitentiã eius

d In e. satisfactio, de poen. dist. 3. & d. par. rag. ponat, se, & latius supra c. 22. nu. 5. & c. 14. a nu. 31. e Ca. 3. a n. 2. f In 4. di. 17. g Di. 16. q. 2. h In Cod. de confess. fol. 57. i In summa, de poen. par. rag. & in sit. ver. quid de operibus. k In c. significauit nu. 2. eod. tit.

a In 4. dist. 17. q. 2. ar. 1. b De poen. & remiss. c Sess. 14. c. 8. & canon. 25. d Sub Leone X. sess. 9. par. rag. ad abolendam. e Arg. l. quod ergo, par. rag. poenã grauior, ff. de his qui not. fam. & adducto rã per Dec. in c. ut si par. rag. de adulterijs, de ind. f Iuxta glos. solemn. d. c. mensuram. g Arg. c. si cut dignum de homicid. & cap. aut facta, de poen. d. 2. h Arg. c. cum ex eo. de poen. & remiss. & extra uig. 1. & 2. eod. tit. i Arg. c. 1. & 2. q. 7.

rei ignaru
exigua pra
omnes cu
sam etiam
lem. quæ
etiam in iu
causa: pu
posse, aut
cõporis: q
sed etiam
mutare po
impositam
vt latius p
eorundem
ob peccat
tuisset, iux
geret, qui
qui illam i
23 Pro pr
sumus eis
& de nece
probamus
nis, & flag
possumus
morte nar
se illam ch
mẽ absolu
modo eiu
aliquorum
imponere
ter is, cui
ceret dies
iunando, s
24 Ad not
tio vitæ pe
Tum quia
cessare ab
dicunt, sol
promitten
rius esse pe
ni. cõtra S
cum S. An
quod & S.
m determi
nas ab ipso
cessario pa
antea tenu

rei ignarum, quam grādis esset imponēda, quanto plus prodest
exigua præsenti vitæ, quam magna future, collimet, & dirigat
omnes curas, & labores in præsenti perferendos, & mortem ip-
sam etiam necessario subeundam, in satisfactionem pœnitenti-
alem. quæ omnia ratione hac suscepta leuius feret. Adde, quod
etiam iniuncta, & acceptata mutari potest, & diminui iusta de
causa: puta quia bona fide putat pœnitens, se eam implere non
posse, aut non sine difficultate, vel periculo salutis animæ, vel
corporis: quia tunc non solum confessarius, qui eam imposuit,
sed etiam alius, si ipse facile adiri non possit, etiam eo inferior
mutare potest, scilicet episcopus imposita à Papa, & parochus
impositam ab episcopo, iuxta glossam singularem, & receptā k,
vt latius post Decium dicimus l, etiam non iterata confessione
corundem peccatorum, ob quæ imposita fuit, modo imposita
ob peccata eiusmodi, à quibus, qui eam mutat, absolueret po-
tuisset, iuxta Monaldum a: quamuis stricto iuri consonantius a-
geret, qui eius implementum differret, quousque posset eum,
qui illam imposuit, adire, si spes breui adeundi foret.

23 Pro prædictis facit, quod (gratia Deo misericordissimo) pos-
sumus ei satisfacere operibus bonis, etiam alia ratione debitis,
& de necessitate etiam nature subeundis, vt post Caietanum b
probamus alibi c: post quæ declarauit Conc. Trid. d quod pœ-
nis, & flagellis à Deo inflictis, & patienter toleratis satisfacere
possumus, & consequenter tolerandis infirmitatibus. & ipsa
morte naturali, aut violenta inuitabili. Quo fit, vtilissimam ef-
se illam clausulam, *Quidquid boni feceris, &c.* quam e diximus for-
mæ absolutionis vtiliter addi, declarato præsertim supradicto
modo eius valore: Confessarius tamen pœnitentiam ieiunii
aliquorum dierum, aut precum imponens, in dubio censetur
imponere eorum, ad quæ pœnitens non tenetur, & consequen-
ter is, cui ieiunium quatuor dierum imponeretur, non satisfac-
eret dies quatuor temporum, aut vigilias, ad quas tenetur, ie-
iunando, secundum omnes.

24 Ad noue questū, scilicet, An cessatio à peccato, & emenda-
tio vitæ possit in pœnitentiam imponi: Respondeo affirmatiue.
Tum quia licet pura cessatio à peccato non sit opus, velle tamē
cessare ab eo, verum opus est: & ita non obstat, quod aduersarij
dicunt, sola opera esse in pœnitentiam imponenda f. Tum quia
promittens nō facere, dicitur promittere factum g. Tū quia ve-
rius esse putamus, opera alias debita posse in pœnitentiā impo-
ni, cōtra Scotum, Paludanum, & Maiorem magis vrgentem h,
cum S. Antonino i referente Egidium, & Richardū id tenuisse,
quod & S. Tho. sentit k, & Gabriel l, pro quo vrget Conc. Trid.
m determinādo posse nos satisfacere Deo pro peccatis per pœ-
nas ab ipsomet inflictas, vel alias naturales, vel violētas, etiā ne-
cessario patiēdas, subeūdo eas patiēter in remissionē eorū, quod
antea tenuit n S. Thom. Tum quia non sequitur ex hoc, quod
videre.

k C. tempora
pœnitentis,
29. q. 7.
l In d. c. ar. si
parag. 1.
a In summa
de pœ parag.
An possit im-
poni à nou
proprio sa-
cerdote, Syllu.
verbo confes-
sio, q. 72. Ro-
sel. verbo
confessio sa-
cramentalis,
par. 1.
b Satisfact.
92.
c In c. 3. de
pœ d. 5. n. 40.
d Sess. 14. c. 9.
e Sup. eod. c.
num. 11. & in
prin. d. c. 1. de
pœ. d. 6. n. 26.

f Iuxta c. 3.
Lucæ.
g Gloss. rece.
in l. 2. ff. de
verb. col. per
parag. in vxor
instit. de n.
h In 2. d. 15.
i 3. par. tit. 4.
c. 20.
k In eadem
d. 15. c. 2. ar. 7.
& latius d. 19.
q. 2. art. 1.
l Quæst. 2.
m Cap. 9. sess.
14.
n Vbi supr.

videretur stulte facere, vt Maior obiicit, qui clericis nō iniūgit in pœnitentiā omnes horas canonicas dicēdas, nec alijs alia eis præcepta, quia prudēter cauet ab eo faciendo, ne cōfessū ea pottea omittētes bis peccēt, cōtra præceptū Ecclesię, & cōfessarij. Tū quia omnis virtutis actus licet vno respectu sit delectabilis, est tamē alio pœnalis, vt post alios declarat recte Sotus o; & ita qua parte est pœnalis, est ad pœnitentiam aptus. Tū quia omne opus bonum, etiam pure mentale, est satisfactoriū pœnæ peccati remissi, secundū Scotum p cōmuniter receptū. Tū quia licet dirigēs vnū, & eundē actū in multorū præceptorū implemētū omnia illa implet, ita pœnitēs dirigēs vnū, & idē opus in implemētū præcepti Ecclesię, & cōfessarij, vtrumque implet. Per quæ facile respōdeas argumētis Maioris a. Nolumus tamē dicere, quod sacerdos prudēter faciat iniūgendo in pœnitentiā cessationē ab omnibus peccatis, & emēdationē vitę sub pœna noui peccati: quia id esset dare occasionem bis peccādi, vt prædictū est: sed quod aliquando potest præcipere cessationē ab aliquibus peccatis alicui, quē merito credit eā seruaturū, & sēper potest eā consultiue imponere, sicut & alia omnia bona opera, quæ facturus est, potest iniungere sine noua obligatione ad illa, quam implendo, tamquam pœnitentiam consultiue inunctam, plus satisfaciet, quam sine illa iniunctione satisfaceret.

Decimosexto dico, quod cōfessarius nō debet cōsultere pœnitenti, vt deserat officium aliqui licitum, in quo multum peccat, quando est periculū incidēdi in alium statum, in quo plus peccet: quod contingeret, si mercatori multū in decipiēdo peccati contuleret relinquere mercaturam, quod futurum sit ei magna occasio adulterandi, furādi, vel peiora faciendi: sufficit enim vt firmiter proponat nunquā amplius se quemquam decepturū, & redditurum quod illicite acquisiuit, vt diximus b post Adrianum. Dixi e, *Alioqui licitum*, quia secus est de illicito, quod exerceri sine mortali non potest: quia præcipiendum ei est vt relinquat, quamuis eo occasio magis peccandi præbeat, neque absoluendus est, nisi se id relicturum proponat, vt diximus d.

Decimosextimo, post absolutionem admoneat eum, vt fugat occasiones peccandi non solum eas, quas de præcepto tenetur fugere, sed etiā alias, de quibus vtrisque late dictū est supra: de acceptis quidem e, & de datis f. Consulat item, vt pluries quam semel in anno confiteatur, vt audiat conciones, bonorum precibus se commendat, & eorum cōuersationem habeat, etiā si credat pœnitenti suæ consilia non exequuturum, & contra tentationem vitij, quo maxime tenetur, diuinam opem imploret per preces alicuius Sancti, qui virtute contraria plurimū enituit, vt inimico suggerenti semper pœnitentię locū esse: memoria repetendo, quot passim mille modis subito absque pœnitēdi, & cōfiteēdi facultate moriatur: & aliquo vitio maximo illaqueato persuadere

o In 4. d. 19.
q. 2. r. 1.

p In dicta d.
15. q. 1. art. 5.

a Vbi sup.

b In c. qualiter,
de pec. d.
5.

c In 4. de
era. confess. q.
4. col. 22.

d In c. negotium,
de pœnitenti. dist. 5.

e Ca. 3. a nu.
10.

f Ca. 14. a nu.
31.

persuadeat
vel illam
tem vt iur
nit, religio
que facian

C

26 Absolutio
pres
ad p.

27 Absolutio
que

28 Restitutio

29 Bulla

sum

31 Bulla

31 Articulus

31 Absolutio

sion

31 Absolutio

32 Morietur

nam

26 De

no

articulo mor

bet censur

illum textu

hæc verba:

tio in articulo

quibus fris pe

nam etiam

uere e, neq

mus ibidem

ab Imola g

lino h, & ce

qua hæret

catione ma

tus non vo

rius. Quar

ellum Tri

felicit, que

catus, in e

ticulo mor

persuadeat, vt firmiter proponat, & interdum voueat, se illam, vel illam pœnitentiam subiturum, si recidat in illud: non autem vt iuret, vel voueat se id nō admissurum a, nec se, si reciderit, religionem ingressurum: quæ res frequens est, frequenterque facram pœnitentiariam varie torquet.

a Arg. c. clericos, de coh. b. cler. & muli.

Confessarius vt se geret cum pœnitente in articulo mortis.

- 26 Absoluere ab omnibus, etiam reseruatīs, in articulo mortis quilibet presbyter potest, sine pœnitentia exteriori consulendo hoc, nu. 33. ad petenda alia sacramenta inducendo, nu. 34.
- 27 Absolui, vel communicari an debeat proximus morti, vel alius loquela priuatus, nu. 28
- 28 Restitutio pauperibus debita an Ecclesijs fieri possit.
- 29 Bullæ indulgentiarum per incuriam quibusdam in morte non profuerunt, nu. 30.
- 30 Bulla que primo vsu expirat.
- 31 Articulus mortis quis dicitur.
- 32 Absolutio per bullam quam formam requirat, & an extra confessionem detur.
- 33 Absolutio à censuris quid prosit mortuo.
- 34 Moriens quis non sepeliendus, quid admonetur, ad quid inducitur, num. 33. 34. & 35.

b In cr. in prin. de pœnit. d. 6. a. n. 72. c Et c. qui in pœnit. de pœnit. d. 1. c. super ijs, de sent. ex com. cap. si quis suadente, 17. q. 4. d. scilicet 14. c. 7. de castum reseruat. e luxi. gloss. sign. recept. in c. pœnitentia, para. pœnitentia, de offi. ciorum. f a. n. 83. gloss. 1. col. 2. ff. de public. d. c. In c. 4. no. bia, 2. de ten. excomm. c. h. 3. par. tit. 17. c. 4. col. 72. i Nu. 37. fol. glo. in c. pœnitentia, para. g. per manus 32. dr. com. multiter approbata, 2. 8. a. Panor. & Frac. pos. in c. non est de sponsal. cum eius gloss.

26 **D**ecimo octauo dico, quod quilibet presbyter Catholicus non pœnitentia ab Ecclesia absoluere potest quemlibet in articulo mortis à quolibet peccato, etiam reseruatō, & à quolibet censura, si copia superioris dedit, vt copiose diximus b, per illum textum c, & alia multa, & nouissime per Concil. Trid. d. in hac verba; In Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatō in articulo mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absoluere possunt. Dixi, Presbyter, sius enim etiam deficiente presbytero, non potest à peccatis absoluere e, neque ab excommunicatione, vt probamus, & defendimus ibidem f, cum prædicta glossa recepta ibi ab omnibus, & ab Imola g contra glossam probatam ibi à Panormitano, & Felino h, & contra s. Antoninum i. Dixi, Catholicus, & non pœnitentia, quia hæreticus, schismaticus, & excommunicatus excommunicatione maiori, & interdictus, suspensus, notorius, aut denuntiatus non potest, quamuis alius non repenatur, vt ibidem probamus. Quamuis autem hæc fuerit opinio communis ante Concilium Tridentinū, post illud tamen videtur verius contrarium, scilicet, quod omnis sacerdos Catholicus, etiam si sit excommunicatus, interdictus, vel suspensus, etiā denuntiatus potest in articulo mortis absoluere ab omni peccato, & censura, vt dici-

^a Ca. 27. num. 272.
^b In 4. di. 18. q. 4. 21. 4.

mus infra *a*, ubi ponderantur verba Concilij ibidem relati: & idem credimus de schismatico, si non esset hereticus, licet non de heretico, quod etiam voluit Sotus *b*.

^e Sup. ca. 9.
^d Vbi supr. in fine.
^e Per c. eos, de sent. ex. com. li. 9.

^f Per d. s. eos.

An autem qui absolvitur à peccato reservato, vel excommunicatione reservata in articulo mortis ab eo, qui non poterat de iure id facere, teneatur iterum confiteri, vel absolvi, questio quotidiana est. Ad quam dico breviter, quod non. Tum quia peccata semel confessa, & absoluta legitime non sunt iterum confitenda, ut dictum est *e*. Tum quia omnis reservatio cessat in articulo mortis, ut habet præfatum Concilium *d*. Tum quia licet excommunicatus absolutus in articulo mortis teneatur parere mandatis excommunicatoris *e*, non tamen teneatur querere absolutionem. Nec obstat, quod excommunicatus reincident in eandem excommunicationem, si non paruerit mandatis excommunicatoris, quam cito comode potuerit *f*. Tum quia non est idem de confessione peccata reservata. Tum quia aliud est teneri ad absolutionem querendam, aliud reincidente in excommunicationem, si non paruerit. Tum quia non videtur teneri ad parendum iudici si cum parte concordauerit, vel alias satisfecerit tantum, quantum debebat coram Deo: quia mens prælati ea *eos*, illa videtur esse, quæ magis est attendenda, quam verba, præsertim in foro conscientie *g*.

^g Ca. penult. de reg. iur. li. 6. & l. in conditionibus ff. de condit. & demonstr.

^h Ca. is qui, 26. q. 5.
ⁱ Ca. 2. nobis, 2. de sen. exc.
^k Not. 30. num. 31.
^l Cap. 2. & in glof. sum. de pos. d. 5. n. 14.
^m In 4. di. 14. n. De pos. d. 3.
ⁿ In c. 16. ju. per Matt. q. 46. col. 8.
^o In verb. Pœnit.

^a Cap. cum a. pud. de spons.

²⁷ Decimono dico, quod sacramentum Eucharistiæ ministrari potest infirmo à iudicio mentis per phrenesin, vel alias alienato, qui antea signa cōtritionis ostendit, tollendo manus, tundendo pectus, dicendo: *Miserere mei Deus: Deus propitius esto mihi peccatori: aut id genus alia, etiamsi non petisset sacramenta, & obstinatus multo tempore in peccato mortali mansisset, nec per multos annos cōfessus fuisset, quia censendus est cōtritus, & in sacramenta deuotus h: à fortiori sacramentum Extremæ vnctionis, & absolutio à quibuscumque cœsuris, si & quatenus eas incurrit i: indulgentia item iuxta gratias, quas habuerit, ut post alios dixi in Comment. de indulgent. k sed nullatenus absolutio sacramentalis à peccatis: quia illorum confessio est pars quædam essentialis sacramenti pœnitentiæ, sine qua illud nec constare, nec esse potest, ut supra dictum est l, per definitionem sacramenti pœnitentiæ, quam post Maiorem m tradimus in cap. pœnitentia n, & singulariter determinauit Abulensis o, quamuis prædictum c. is qui p, cōtrarium insinuet, sed nō probat, quia nō debet intelligi de absolutione sacramentali, sed de absolutione excommunicationis, de qua illud intelligi sentit glossa, quatenus allegat d. c. à nobis. Loquela vero priuatus, qui per signa confiteretur, absolui posset, ut alius mutus, qui etiam matrimonium per signa cōtrahit a. Quare vtetes in articulo mortis formulis absoluenti Manualiū vulgariū, caueant ne intendant absolvere sacramentaliter eos, qui sibi nec nutu, vel signo peccata sunt confessi. Publicus autem vsurarius factus amens, sicut non debuisset ad*

confessio
eius prælati
ad communi
sionem ei
quamuis l
28 Vigesi
cium am
iun pecca
positum ea
nis g, & ali
aliciu debe
contractu,
tuat, sin m
test prouid
b caueat qu
bus, vel ori
creditorib
des i, iuxta
peribus p
monasterij
nobis l qu
29 Vigesi
m habere n
pa non eo
potestate
tur, contin
vacuus inc
fessus siue
quam eum
dem senten
dulgentiā
cunq; tue
mentem S
30 Quod
sarium esse
tias confes
alia propt
di exempl
quia in ori
xemplis a
do illis, ve
31 Vigesi
te Bullaru
quia cōm
num qui a
cōcurrat c
ccusuris v

confessionem, & sepulturam admitti, antequam ipse, vel heres eius præstaret ea, quæ iuberet b diximus: circa videtur quod neque ad communionem, antequam heres præstet, quæ ante confessionem eius ipse debebat præstare, si confiteri potuisset: quamvis signa contritionis præ se ferat d.

28 Vigesimo dico, quod infirmum, qui nec sermonem, nec iudicium amittit, inducere debet ad concipiendam remissionis suorum peccatorum spem, per iustam de illis contritionem, & propositum ea confitendi, exemplo Davidis e, Magdalenæ f, Laronis g, & aliorum, & monere diligenter, ut quidquid meminert alicui debere ex delicto, aut quali delicto, ex contractu, aut quasi contractu, vel ex testamento, statim, si commode potest, restituat, sin minus, declaret se id debere, & quam optimo iure potest provideat, ut quam citissime post mortem eius restituatur, h caueatque ne aliena heredibus, aut Ecclesijs etiam pro calicibus, vel ornamentis relinquat, quin potius reddat debita certa creditoribus certis, & incerta pauperibus qui sunt eorum heredes i, iuxta S. Antoninum k. Quamvis incerta restituenda pauperibus possunt restitui mea sententia etiam Ecclesijs, aut monasterijs pauperibus, saltem quatenus talia sunt, per citata à nobis l. quod si noluerit facere, non est absolvendus.

29 Vigesimo primo, admonemus id, quod pridem admonuimus, m habere multos confessionalia, aut alias gratias, per quas Papa non concedit directe indulgentiam, sed eam concedendi potestatem confessario largitur, & sæpe, quia hoc non advertitur, contingit, ut quis confiteatur, aut moriatur bullis plenus, & vacuus indulgentijs. Ideoque confessarius curet scire, an confessus siue sanus, siue infirmus habeat talia, & habenti illa, postquam eum à peccatis absoluerit, dicat hæc verba, vel talia eiusdem sententiæ: *Auctoritate qua fungor, concedo tibi omnem illam indulgentiam peccatorum tuorum quam tibi concedere possum virtute cuiuscunque tue gratiæ, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, iuxta mentem S. Antonini a.*

30 Quod autem vulgo dicitur, & nos copiose diximus b, necessarium esse servare formam Bullarum ad veniam, vel indulgentias consequendas, intelligitur quoad est emosynas, ieiunia, & alia propter quæ conceduntur, sed non quoad verba absolventi exemplis impressis inserta. Tum per ea, quæ c tradimus. Tum quia in originali ea non ponitur, & solum inferitur in dictis exemplis ad docendum indoctiores quid facere debeant, utendo illis, vel alijs verbis, iuxta mentem omnium.

31 Vigesimo secundo, quod videtur dici tutius, quod nemo virtute Bullarum cõmuniter extra cõfessionem absolvi potest. Tum quia cõmuniter Bullæ cõcedunt facultatem eligendi confessarium qui absolvere possit, &c. & ita videtur requiri, ut cõfessio cõcurrat cum absolutione d. Tū quia hæc facultas absolventi à cõsulis videtur tribui ut quoddam præludium necessarium ad ab-

b In ca. sub finem de v. tur. li. 6. c. Sup. c. 17. n. 79. d Arg. ca. maiore, & c. cum in cunctis, de elect.

e 2. Reg. 12a. f Luc. 7. g Luc. 23.

h Arg. c. peccatorum de reg. iur. l. 6. & c. li res, l. 4. q. 6. i Ca. cum tit. de vsur. k 3. par. tit. 10. c. 1. parag. 2. l In Tract. de redd. ecclesi. qu. 1. monit. 26. nu. 2. m l. d. parag. in Leuitici. not. 30. n. 161.

a 2. par. tit. 10. c. 3. parag. 5. col. 2. b In d. parag. in Leuitic. n. 16. c In d. parag. in Leuitic. not. 30. a n. 6.

d Arg. l. in delictis, p. 129. si de tract. de noxa.

olutionem peccatorum, quam constat non posse dari nisi confesso, ut praedictum est.

Vigesimo tertio dico, quod quia in hac materia per articulum mortis non intelligitur solus ille, in quo quis moritur, sed etiam omnis ille, in quo mori probabiliter timetur, ut dictum est eisdem circo infirmus, qui iam in aliqua simili infirmitate usus est bulla concedente aliquam facultatem in articulo mortis, non poterit uti ea in alia: quia illa per primum usum expiravit: nisi addatur in ea quod si non moriatur illa infirmitate, in qua infirmus est utatur, referretur ad aliam, qua moreretur: vel continueat, ut possit ea uti quotiescunque articulus mortis ei occurrerit, quod vidimus inferum aliquibus, iuxta mentem omnium.

Vigesimo quarto dico, quod infirmus qui cum signis contritionis moritur absque absolutione, ab excommunicatione post mortem potest, & debet absolui, sed tantum ab eo, qui eum sanum in vita absolueret poterat, & non a quouis sacerdote, qui in articulo mortis absolueret eum potuisset: & si iam est in loco sacro sepultus, non est extrahendus, ut flagellando absolueretur, quia sufficit flagellare sepulchrum: secus vero si fuerit sepultus in loco non sacro, iuxta dicta de viuis absolueudis, & notata supra h: & valet illa absolutio ad eum in loco sacro sepeliendum, aut ad illum ab eo non extrahendum, & ut pro eo publice oretur.

Vigesimo quinto dico, quod non sepeliatur mortuum in loco sacro non confessum totum unum annum a confessione postrema, neque notorium peccatorem subito absque signis contritionis morientem: nec contritentibus in articulo mortis imponatur magna poenitentia exterior, saltem mox agenda, sed moneatur ad interiorum contritionem quam maximam potest, non tam propouendo poenas inferni, quam spem misericordiae Christi pro eo crucifixi, & brachia ad eum benigne suscipiendum tendentis, & praesentando gaudia paradisi late descripta supra a: quia in eo articulo, ut ait S. Gregorius, desperatione magis quam praesumptione quis oppugnatur. Moneatur autem ad volendum satisfacere diuinae iustitiae, quatenus poterit in hoc seculo, si conualuerit, & ad offerendum ipsam mortem instarem in peccatorum suorum satisfactionem, & ad iubendum, ut de bonis suis sibi fiant missae, & eleemosynae rationabiles. Consulatur simul, ut roget amicos, si quos habet pressos, ut precibus, ieiunijs, & disciplinis eum iuuent ad poenitentiam, quae peccatis eius debetur, agenda, mittendo eis xenia, & eleemosynas pro conditione rogatorum, quo libentius id agant, ex mente Hostiensis b, & Paludani c: quia certum est alium pro alio poenitentiam agere posse, qua satisfaciat pro eius poena in purgatorio soluenda, ut dixi d.

Vigesimo sexto dico, quod post hoc moneatur eum ad Eucharistiam, & extremam unctionem magna cum deuotione petendam, & suscipiendam, simul ut permaneat constans in fide Catholica (contra quam acrius quam unquam in illo transitu oppugnabitur) & tenta-

e Sup. cap. 2.
n. 9.

f Arg. l. bo-
ues, parag.
hoc sermo
ne, ff. de verb.
sign.

g Eodem.
h In c. d. no-
bis, 2. de sen-
excom.
i R. sel. verbo
absolutio, 1.
parag. 31.

k Ca. quib.
23 q. 2. & c.
omnis, de pec-
& remis.

l Prxl. 4.

b In sum. pa-
rag. quando
de poe. & re-
mis.
c In 4. di. 20.
q. 3. art. 2.
d In d. parag.
in Leuit. no-
ta. 11. nu. 2. &
7.

& tenta
Sacta m
ego cred
ite, quor
ad gube
quo sati
de quo
ginum e
me in co
constant
ro, quo a
cum, qu
mentis i
Iesu Chr
omniur
tis mod
comarur
38 Vig
stant, ve
rebus re
ter, & ne
uam, & f
tam dan
sepe coll
sticiam q
punctus
improba
tis peric
salutari
cendo, l
mici est
que rem
mortalit
ira offen
condidit
& bona
stissimar
sanctiss
mus, ipse
36 Testa
36 Testa
37 Patet

per articulum
ritum, sed etiam
dictum est eidem
re vsus est bulla
rtis, nō poterit
ut nisi addatur
qua infirmus ea
el contineat, vt
occurrerit, quod
nium.

gnis cōtritionis
one post mortē
um sanum in vi-
e, qui in articulo
ōco sacro sepul-
tur, quia sufficit
tus in loco non
a supra h; & va-
dum, aut ad il-
lice oraturi.

am in loco sacro
ē postrema, ne-
ōtritionis mo-
mponat magnā
sed moueat ad
h, non tam pro-
dia Christi pro-
andū tendentis,
upra a: quia in
gis quam pra-
d volendum sa-
e seculo, si con-
rem in peccato.
vt de bonis suis
onsulat simul, vt
eiunij, & disci-
tus debetur, a-
ōditione roga-
tis b, & Paluda-
um agere posse,
enda, vt dixi d.
ad Eucharistiā,
e petendam, &
fide Catholica
ppugnabitur)
& tenta.

& tentatus à dæmone, vel à se quid credat: respondeat, id quod
Sācta mater Ecclesia credit: & retētatus, quid illa credat, quod
ego credo: nec ad vteriorē disputationem descendat. Tentatus
itē, quomodo est possibilis talis, & talis articulus: respondeat id
ad gubernatores Ecclesię spectat, nō ad me, hoc saltē tempore,
quo satis superque mihi est credere simpliciter, atque bona fi-
de quod tot Apōstoli, tot millia Martyrū, Confessorum & vir-
ginum crediderunt, & vitas pro illo profuderunt, quique nunc
me in cælo (si in eadem fide, amore Christi, & cofusa ornata,
constanter discessero) porrectis vlnis prætolantur. Tentatus ve-
ro, quo ausu tantus peccator, quantus ipse est, speret adire lo-
cum, quem tam iusti inhabitant: respondeat diffusus mihi, &
meritis meis, quatenus mea sunt, confusus autem meritis D.N.
Iesu Christi infinitis, & magnis sūe gloriosissimæ Matris, &
omnium prædictorum, qui ea mihi recte ipsis confidenti mul-
tis modis communicant, & vsque in finem sua bona gratia
communicabunt.

35 *Vigesimo septimo*, curet confessarius, & qui ægrotum circum-
stant, vt quam minimum fieri potest, de cognatis, & amicis, &
rebus temporalibus, puta de vxore, filijs, & opibus, &c. cogi-
tet, & ne nimia salutis corporalis spes ei fiat: quia saepe ob par-
uam, & fallacem consolationem, & incertam illius spem, in cer-
tam damnationem corruiat egrotus. Ideoque opportunum est
sepe colloqui cum eo de morte, etiam si id turbationem, & tri-
sticiam quandam pariat: quia præstat vt saluari tristitia com-
punctus saluetur, quam vana lætitia laxatus damnatur: & quidē
improbandæ conuerudinis est, polliceri certam salutem mor-
tis periculo probabili laboranti, contra exemplum Iſaia, qui
saluari metu Regem Ezechiam ad salutem animæ induxit di-
cendo, *Dispone domui tue, quia morieris, & non viues*: optimi enim a-
mici est admonere tunc eum mortis periculum imminere, esse-
que tempus opportunum statuendi nunquam se amplius saltē
mortaliter peccaturum, & dolendi super omnia, quod Deum
ira offenderit, & sua culpa inimicus effectus fuerit eius, qui se
condidit, redemit, sustentauit, qui sibi vitam, salutem honorem,
& bona conseruauit, & qui se iudicaturus est, & per suam san-
ctissimam misericordiam regna cœlestia daturus, vbi cum sua
sanctissima Matre, omnibus Angelis, & Sanctis, ipsum videamus,
ipso perfruamur, ipsum glorificemus in æternum, Amen.

Admonitio pro volentē testari.

- 36 Testamentum cura sano, vel initio morbi, & statu gratia faciendum.
36 Testari impediens vt peccat, & quibus cognatus pauperibus testabi-
tur.
37 Pater cur non tenetur præligere filium digniorem, vt Gubernator
publicus.

38 *Lege Navarrorum, & Aragonum cur pater filium sine causa exheredare queat.*

39 *Pater minuere non potest legitimam vere donando, sed remunerando, & faciendo pia sic.*

39 *Donna Maria à Mendoza laudata.*

36 **T**estari volens, sanus, vel in principio morbi id faciat, ne postea successuri ab intestato de more varijs modis, & in his notarios, & testes auertendo, ab eo faciēdo impediant, quo minus alijs aliquid relinquat, qui tamen grauissime peccant, cū obligatione restituendi, & pœna perdendi hereditatem *b*, quod intelligendū est iuxta dicta supra *c*. Precari tamē per se, aut per alios, vt sibi potius quam alijs relinquat, sine magna importunitate, non est peccatū, iuxta Salicetum *d*. Debet item testator operam dare, vt in statu gratiæ testamentum faciat, quia id faciens in statu peccati mortalis, nullam gratiā, nec gloriam meretur inuēdo suffragia, & alia pro sua anima fieri, quamuis postea in statum gratiæ redeat, & in eo moriatur: sicut nec ad illū effectum alia opera in peccato mortali facta profunt *a*, imo, nec ad satisfactiōem pœnarum, quas in purgatorio debet, vt significant magni auctores in id citati à Magistro *b*, & affirmant Sanctus Tho. Bonauentura, Richardus, & communis, licet contra teneat Scotus *d* approbatus per Gabrielem, & Maiorem, quos sequuti fuimus *e*, ad effectum magnificandi misericordiā Dei dicentes tamen vtilius esse vt opinione S. Thomæ ad animarū nostrarum requiem. Quare consulendum est testatori, vt quum probabilis existimat se esse in statu gratiæ (qui vt plurimū videtur esse post confessionem, & communionem) testamentum antea factum cum omnibus in eo contentis ratificet, & offerat Deo ad gratiam eius per remissionem peccatorum promerendam, iuxta mentem omnium. Quod vero aliqui dicunt, testatorem, qui nec parentes, nec liberos, (qui sunt necessarii heredes) habet, teneri ad relinquenda bona cognatis pauperibus, (nisi mali, & indigni sint) limitandum est procedere tantum in cognatis extreme egenibus, quibus nullus alius proximior cognatus est qui eos alere possit, & velit: quia nulla lex naturalis diuina, vel humana ad plus de præcepto obligat *f*.

f Arg. l. 1. c. fac. obn. Ecclesi. & dictorum sup. c. 29.

g In c. perve. firs, parag. 20. de donat. inter vir. & vx. h. Ca. licet 8. q. 1. c. vntm para. nunc 25. di.

37 *Ad primum* noue qua sitū, an pater relinquens in Castella filio minus digno tertiam partem bonorum, quam relinquere potest vni, vel pluribus filijs, quem, vel quos elegerit, peccet: Resp. negative, quia nullā per hoc legē violat. Nec obstat, quod Ioan. Lu. us contrarium tenuerit *g*. Tum quia fundamenta eius tantum cōprehendunt eos, qui potestate publica debent eligere ad honores, & munera publica Ecclesiastica, vel secularia, iuxta leges iustitiæ distributiue, quæ distant, vt optimi quique ad ea deligantur: nos autem agimus de homine priuato, qui priuata potestate ad sua priuata bona delegit, quæ nulla lex obligat ad eligendū.

b l. 1. C. si quis aliqu. est, prohib. & S. Anton. 3. par. tit. 10. c. 1. parag. 2. c. Supr. ca. 17. nu. 72. d. In l. 3. C. eodem.

a C. nihil, de conf. d. 5. gl. c. quod quidē, de pœ. & remil. & diximus, inc. 3. in prin. n. 45. de pœ. d. 6. & in di. Commen. de indul. super parag. in Leuit. not. 19. n. 5.

c Dist. 16. d. In d. dist. 25. q. 1. e. In c. 1. in prin. n. 47. de pœ. d. 6.

eligendum optimum filiorum, sed tantum eum, quem voluerit. Tū quia prædictus Ioannes falso imaginatus fuit patrē distribuentē bona inter filios, teneri legibus iustitiæ distributiue, quæ solum ligant eos, qui publica potestate, publica, & communia bona distribuunt particularibus: aliquando secundum merita eorum, ut cum distribuunt munera, & officia: aliquando secundum fortunas eorum, ut quum distribuunt pecunias i.

38 Ad secundū respōdeo, quod leges regnorum Navarrae, & Aragoniæ, quibus permittitur patribus exheredare filios, relictis singulis eorū quinque solidis, & singulis prædiolis, ea ratione iustificentur, quod per illam facultatē filij continentur in officio, & obedientia paterna, ne dicant, quod in Castella frequēter audivimus: filius vnicus sum parentibus meis, velint, nolint, succedā in omnibus eorum bonis, excepta quinta parte, vel, etsi habeam fratres, meam tamen legitimam mihi tollere nequeūt, &c. Nec obstat illud à multis assertum, legitimam partē bonorum parentum deberi filiis naturali iure, quod humano illorū regnorum tolli nequit a: non inquam, id obstat: quia solum est verum quoad filios pauperes, debiles, infirmos, & inhabiles se sua arte, & labore honeste sustentare non valentes, & ad id legitima parte, vel maiore indigentes; non autem quoad alios, ut probamus b efficaci ratione, & per l. si quis à liberis c.

39 Ad tertium respondeo, quod licet parentes nō possunt iusta conscientia minuere filiis partes bonorū suorum eis iure debitas per veras donationes, nec cōtractus simulatos, scilicet, forma onerosos, & re gratuitos, possunt tamen per cōtractus vere onerosos, & donationes remuneratorias, per fundamenta lasōnis d, & Ioan. Lupi: e quibus, & omnibus citatis per eos addo, posse etiam donando aliquid amplius vltra merita donatarij: quia perfecta gratitudo nō solum exigit ut tātum quantū accipitur retribuatur, sed aliquid amplius, secundum Arist. f quod applicauimus g ad donationes remuneratorias beneficiariorū.

Ad quartum respondeo, quod pater potest dum viuit largiri de suis bonis in veras elemosynas, & opera pia, ad cultū Dei, salutē animę suę, & redemptionē pœnæ peccatorum pertinentia: tum quia dare elemosynam, nō est donare h: quia hoc non est vera donatio, sed donatio ob causam, & tantam, quę omnes fortunas hominis superat: per quam considerationē bis defendimus à murmure quorundam ciuiditorum illustissimam eandēque pietissimā Donnā Mariam à Mendoza, quę iuuādis pijs operibus, & elargiedis multis magnis elemosynis cuiusq; ordinis pauperibus tam religiosis, quam secularibus, superare mihi videtur omnes quorūquē à quinque seculis viderim, audierim, & legerim, etiā Reges, & Reginas, optimo cū exemplo secularium magnatum, & nō parua reprehensione Ecclesiasticorum in ea re plus satis dormitantium: quam vtinam videant omnes sic seruientem Christo vsque in finem in terris, & ipse

i Iuxta Arist. 2 & 4. Ethic. & S. Tho. recept. 2. 2. q. 123. ar. 2.

a Cap. quæ contra, g. d.

b In eius naturalis, 1. d. c par. idem in liberis, ff. de li. agnosce.

d In l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. e Vbi supra, par. 59. f 5. Ethic. & S. Tho. 2. 2. q. 106. ar. 6. g In tra. prædict. q. 1. m. 6.

h Secundum libe. in dicto verbo donat.

nte.

um sine causa ex-

o, sed remuneran-

ibi id faciat, ne

is modis, & in

mpediant, quo

me peccant, cū

ditatem b, quod

per se, aut per

agna impotit-

et rem testator

iat, quia id fa-

gloriam mere-

uamus postea

nec ad illū effe-

a, imo, nec ad

ebet, ut signifi-

affirmant S. n-

s e, licet contra

maiores, quos

sententiā Dei:

ne ad animarū

atori, ut quum

ut plurimū vi-

testamentum

ficet, & offerat

am promeren-

dicunt, testato-

stari heredes)

peribus, (nisi

tantum in co-

proximior co-

a lex naturalis

f.

in Castella si-

elinquere po-

, peccet: Resp.

at, quod Ioan.

enta eius tan-

ent eligere ad

alaria, iuxta le-

quique ad ea

o, qui priuata

ex obligat ad

eligen-

De censuris Ecclesiae, scilicet, excommunicatione, suspensione, & interdicto, & de irregularitate, deque Ecclesiae pollutione, ac de casibus reservatis, de quibusdam miscellaneis ad confessarios plurimum pertinentibus.

CAPVT XXVII.

- 1 Censura quid, & est triplex.
- 1 Excommunicatio quid, diuiditur in maiorem, & minorem, quae sunt ille, & quod in dubio significatur maior. Diuiditur etiam in generalem, & specialem, & generalis in latam à iure, & latam ab homine, quae differant. Diuiditur etiam in iustam, & in iniustam, & iusta quid, & quid efficit, nu. 2.
- 3 Excommunicatio iniusta quae diuiditur in iniustam validam, & in iniustam nullam, iniusta valida in duas, quae differunt sic: iniusta nulla quid operatur.
- 4 Excommunicatio iniusta est nulla in his quinque casibus.

P Remitto primo, verbum *censura* significare dignitatem censoris, & etiam correctionem alicuius: in qua posteriore significatione hic sumitur, & non pro qualibet correctione, sed pro Ecclesiastica: quae defini potest esse sententia lata à capite ordinis, mediante iurisdictione Ecclesiastica fori exterioris, quae quis priuatur communione sacramentorum, vel hominum, vel exercitio diuinorum spiritualium, vel prohibentur officia diuina, vel sacramenta, vel sepultura. Dixi, sententia, pro genere. Dixi, lata à capite ordinis, ad excludendas omnes sententias omnium praelatorum, etiam habentium iurisdictionem Ecclesiasticam, vt singula iter declarauit Panorin. per textum, & glossam a. Dixi, mediante iurisdictione Ecclesiastica, quia lata sine iurisdictione, vel cū ea, sed temporaria, non est censura. Dixi, fori exterioris, quia lata mediante iurisdictione fori tantum interioris non est censura: qualis est suspensio ab officio à confessario facta b. Dixi, quae quis, & c. ad denotandum triplicem esse censuram, scilicet, excommunicationem, suspensionem, & interdictum c. Excommunicatio autem definitur esse *censura* quae priuat communione sacramentorum tantum, aut sacramentorum, & hominum. & est duplex, minor, & maior. Minor est, priuans participatione passiuam omnium sacramentorum d. Maior vero est, censura priuans participatione, iam actiua, quam passiuam sacramentorum, & hominum, secundum sententiam Panormitani, & communem nostrorum a, & Theologorum b: & quamuis dispositiones poenales in dubio intelligantur de minori poe

a In c. dilecti, nu. 2. & 5. de minor. & obediencia. b arg. gloss. siug. in cap. is qui se sent. excom. l. 6. ver. de iure. c Cap. que senti de ver. signifi.

d Ca. si celebrat de cle. excom. min. a In rub. de sent. excom. b In 4. d. 18.

pena e, ta
sine expre
teligitur e
2 Duplex
cialis e. Ge
lata ab hom
fessusam e
lata vero a
aut illud fec
magnum
ablato ab
idemque
ritur, in qu
ille morer
colligi pot
alijs censu
tura, sed in
Diuidit
Excommu
quomodo deb
tem, & qu
laudant Pa
& declara
rat comm
nat ablata
aufert tan
Ecclesiae, d
tur ad Ecc
3 Inuita
quam debet
dānam tie
quācom a
centio, qu
iam sente
riter, & ob
ue iniusta
est iniusta
nō est esse
municand
leat, prima
& exterior
riori, prop
munionem
quam Ecc
aliqua ne
quod Care
di excom